

Paramızın Değişen Yüzü

2009 yılı ile hayatımızdaki bir değişiklik de paralarımızın değişmesi oldu. Yeniden başındaki “yeni” sözcüğünden kurtulan ve “Türk Lirası” olan paramız, yenilenen banknotlarla karşımıza çıktı. Yeni paramızın ön yüzünde gülümseyen imajıyla Atatürk yer alıyor. Arka yüzünde yer alan büyüklerimizi kısaca tanımaya veya hatırlamaya ne dersiniz?

5 TL'nin arka yüzünde Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı'nın fotoğrafı yer alıyor. Bilim tarihi dalında dünyada ilk doktora derecesini Harvard Üniversitesinden alan bilim adamı. 1913 İstanbul doğumlu olan Sayılı, Atatürk'ün de aralarında bulunduğu yurt dışında okumak üzere bursla Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'ne gitmiş, eğitimini ve çalışmalarını çok başarılı bir şekilde tamamladıktan sonra 1943 yılında ülkemize geri dönmüş.

Ankara'da Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi bünyesinde Bilim Tarihi Kürsüsünü kurmuş, Uluslararası Bilim Tarihi Akademisinin başkanlığını yapmış, Polonya Hükümeti tarafından Kopernik Madalyası'na, TÜBİTAK tarafından hizmet ödülüne, İstanbul Üniversitesi tarafından üstün hizmet ödülüne ve UNESCO ödülüne layık görülmüş. Orta Çağ bilim tarihinin yeniden değerlendirilmesine yol açan çalışmalar yapmış olan Sayılı, bilimsel düşünce tarzını bir hayat tarzı olarak benimsemiş ve ardında çok değerli eserler bırakarak 1993 yılında aramızdan ayrılmış.

10 TL'nin arka yüzünde fotoğrafı yer alan Ord. Prof. Dr. Cahit Arf ise dünya çapında kendi adıyla anılan teoremleri ile tanınmış, ülkemizin yetiştirdiği en büyük matematikçilerden biri. 1910 Selanik doğumlu olan Arf, yüksek öğrenimini Fransa'da "Ecole Normale Supérieure"de, doktorasını Almanya'da Göttingen Üniversitesinde tamamlamış.

ABD'de, İstanbul Üniversitesinde, ODTÜ'de ve TÜBİTAK'ta çalışmış olan Arf, cebir, sayılar teorisi, esneklik teorisi, analiz, geometri ve mühendislik matematiği gibi konularda çok değerli çalışmalar yaparak temel matematiğe katkıda bulunmuş. Teoremleri ve özgün çalışmaları 20'den fazla yayınlara dünya literatürüne girmiş. 1997 yılında aramızdan ayrılan Arf, "Arf Değişmezi (Arf Invariant)", "Arf Halkaları (Arf Rings)", "Arf Kapanışı (Arf Closure)" kavramlarını matematik bilimine kazandırmış, "Hasse-Arf Teoremi (Hasse-Arf Teorem)" olarak anılan teoreme de imza atmış.

20 TL'nin arka yüzünde fotoğrafıyla yer alan Mimar Kemaleddin, ulusal mimarlık akımının öncülerinden. 1870 İstanbul doğumlu olan Mimar Kemaleddin, mühendis okulunu bitirdikten sonra devlet tarafından Berlin'e gönderilmiş ve orada tahsilini ilerletmiş.

"Mimar ve Mühendis Cemiyeti" adıyla ilk meslek odasını kurmuş, tarihi yapıların restorasyonu ile ilgili çalışmalar yapmış, Kudüs'teki Mescid-i Aksa'nın onarımında gösterdiği başarı nedeniyle İngiliz Kraliyet Mimarlık Akademisi üyeliğine seçilmiş. 1927 yılında vefat eden Mimar Kemaleddin ardında pek çok güzel eser bırakmış.

Kültür - Sanat / Güncel

50 TL'nin arka yüzündeki fotoğraf ise Fatma Aliye'ye ait. İlk kadın felsefeci olan Fatma Aliye, aynı zamanda ilk kadın romancılardan. 1862 İstanbul doğumlu olan Fatma Aliye, tarihçi Ahmet Cevdet Paşa'nın kızı.

Aldığı iyi eğitim ile felsefe, roman ve şiir alanlarında kıymetli eserlere imza atmış ve kadınların üretime katılması, eğitimleri ve sosyal hayattaki yerleri konularında aktif olarak çalışmış. Romanları ile Avrupa ve Amerika basınında kendinden söz ettirmeyi başaran Fatma Aliye'nin bazı eserleri Fransızca ve Arapça'ya da çevrilmiş. 1936 yılında vefat eden yazarın "Muhadarat" isimli romanı en tanınmış eseri.

100 TL'nin arka yüzünde ise İtri olarak tanıdığımız Buhurizade Mustafa Efendi'nin portresi yer almakta. Tahminen 1640 yılında İstanbul'da doğmuş olan İtri, Klasik Türk Müziği'nin kurucusu. Sayıları 1000'e yaklaşan eserlerinden sadece 42 tanesi günümüze notalarıyla ulaşmayı başarmış.

Melodi zenginliğinin yanı sıra, Türk Müziği'nin her formunda eserler veren sanatçı, Abdülkadir Meragi ve Hammamizade İsmail Dede Efendi ile birlikte Türk Müziği'ne yön veren üç önemli besteciden biri olarak kabul edilmekte. 1712 yılında vefat eden İtri, müziğin yanında şiir ve hat sanatıyla da uğraşmış ve günümüze pek çok güzel eser bırakmış.

Bu yıl ilk kez karşılaştığımız **200 TL**'nin arka yüzünde ise Anadolu tasavvuf akımının öncüsü, hümanist şair Yunus Emre'nin portresi yer alıyor. Türkçe'nin şiirde kullanılmasının da öncülüğünü yapmış olan Yunus Emre'nin kesin olarak bilinmemekle beraber 1238-1320 yılları arasında yaşadığı sanılıyor. Derin hoşgörüsü, arı Türkçe kullanımı ve halka inebilmesiyle tanınan Yunus Emre iyi bir eğitim almış, Arapça ve Farsça öğrenmiş, İran ve Yunan mitolojileriyle ilgilenmiş ve tasavvuf tarihini incelemiştir. Taptuk Emre'nin yanında yetişmiş, Anadolu'yu karış karış dolaşmış, dönemin bir diğer tasavvufçusu Mevlâna Celâleddin-i Rumi'den de etkilenmiştir.

Yunus Emre'nin felsefesine göre Allah katında kabul görmenin yolu; dervişliğe, yani olgunluğa ulaşmada nefesine hakim olmak, nefsi yenmek, kavgalara, kötü düşüncelere, gösterişe, şekilcilığe ve düşmanlığa karşı çıkmak, din, mezhep, ırk, millet, mevki ve sınıf farkı gözetmeksizin insanları sevmekten geçer. 357 tane olduğu bilinen şiirlerinde ahlak, tanrı sevgisi, insan sevgisi ve aşk konularını sadelik ve içtenlikle dile getirmiş olan Yunus Emre, "Risalet-ün Nushiyye" ve "Divan" isiminde iki büyük eser bırakmış ve UNESCO kararı ile 1991 yılına "Yunus Emre Sevgi Yılı" olarak adını vermeyi başarmıştır.

2009 yılı sonuna kadar "yeni" adlı eski paralarımız dolaşımda kalabilecek, 2010 yılından itibaren adındaki "yeni" ibaresi kalkan yeni paralarımız geçerli olacak. Ancak eski banknotlar sonraki 10 yıl, madeni paralar 1 yıl boyunca Merkez Bankası veya Ziraat Bankası şubelerinde değiştirilebilecekler.